

**СТОЛИЧНА ОБЩИНА
ОП „СОФПРОЕКТ - ОГП”**

**ПРОГРАМА НА СТОЛИЧНА ОБЩИНА
ЗА СЪЗДАВАНЕ НА СРЕДА ЗА ДОСТЪП
ДО ОБЕКТИТЕ ОТ СОФИЙСКАТА „МАЛА СВЕТА ГОРА”**

АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ:

Ръководител:

Арх. маг. богослов Стела Дулева

Колектив:

Арх. Жоржета Рафаилова

Урб. Беата Цонева

Инж. Стефанка Брадварева

Инж. Ваня Николова

Урб. Мая Митева

Инж. Добромир Филипов

Инж. Красимир Стоянов

Консултант:

Инж. Петър Терзиев

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. ТЕХНИЧЕСКО ЗАДАНИЕ ЗА ПРОГРАМА НА СО ЗА
СЪЗДАВАНЕ НА СРЕДА ЗА ДОСТЪП ДО ОБЕКТИТЕ ОТ
СОФИЙСКАТА „МАЛА СВЕТА ГОРА”
2. ПИЛОТЕН ДЕТАЙЛ ОТ СЕВЕРНИТЕ ТЕРИТОРИИ
3. ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРОГРАМА НА СТОЛИЧНА ОБЩИНА ЗА СЪЗДАВАНЕ НА СРЕДА ЗА ДОСТЪП ДО ОБЕКТИТЕ ОТ СОФИЙСКАТА МАЛА СВЕТА ГОРА

АНОТАЦИЯ

Тематичният културно-исторически парк „Софийска мала Света гора” се състои от манастири, храмове и свети места от православната християнска традиция, които са в София и разпръснати в полите на околните планини, в полето и в населените места на областта. Те са уникално културно наследство и изграждат специфична среда за културен, поклоннически и здравословен туризъм. По-важните недвижими обекти са над 40, а по-голямата част от тях се намират в границите на Столична община. Подобряването на физическия достъп и благоустрояването на средата около тези обекти са цел на тази програма. Териториално тя се разработва в пет структурни части – Северна (Старопланинска), Източна, Южна (Витошка), Западна и Централна (компактен град София). Обектите от околградския район са свързани чрез маршрути с форма на венец – с основен пръстен и разклонения.

Изготвена е обща концепция и подробно техническо задание за създаване на ново качество и характерен собствен облик на средата за достъп до манастири, църкви и оброчища за цялата община, а за Северната Старопланинската част на околградския район вече има подробна програма.

Достъпът ще се осъществява най-вече чрез автомобилни пътища между селищата, които ще се обогатят с крайпътно озеленяване и осветление, пешеходни алеи, конна алея, велоалеи и екопътеки през планинските части. На подходящи места ще бъдат оборудвани кътове за отдих. Направена е обвързка с публичния транспорт, като крайните спирки се третираат като отправни точки за пешеходните маршрути – до църквите вътре в населените места и извън тях - към по-отдалечените оброчища и манастири.

Предвидени са места за честване на съответните храмови празници или за големи християнски празници, които са разположени до манастирите и храмовете. В подходяща близост до тях ще се изградят паркинги и изгледни площадки.

Предлага се създаване на един главен културно-информационен център, който да се разположи в непосредствена близост до Кремиковския манастир „Св. вмчк. Георги Победоносец“. Информационни пунктове ще се устроят в съществуващи сгради – общинска собственост, като читалища, кметства и др. Отделните маршрути ще бъдат осигурени с информационни табели и табла.

Северните територии на Столична община са предложени за първоетапно благоустрояване с оглед голямата концентрация на обекти от „Софийска мала Света гора“, а също и поради търсенето на максимален социално-икономически ефект чрез подобряване на транспортните връзки и подпомагане развитието на туризма в тази част. Общината вече стартира дейности по програмата - инвестиционно проектиране за рехабилитация и изграждане на междуселищни пътища, част от основния маршрутен пръстен. Ще се изготвят подробни устройствени планове там, където е необходимо – за пътищата, за извънселищните манастири, които нямат съответен устройствен статут и пр. Търсят се начини за финансиране и реализация на набелязаните с програмата отделни проекти, като се разчита на общинския бюджет, средства по оперативните програми, публично-частни партньорства, спомоществувателство и др.

**СТОЛИЧНА ОБЩИНА
ОП „СОФПРОЕКТ - ОГП”**

ОДОБРИЛ:

**ЙОРДАНКА ФАНДЪКОВА
КМЕТ НА СО**

**ТЕХНИЧЕСКО ЗАДАНИЕ
ЗА ПРОГРАМА НА СО ЗА СЪЗДАВАНЕ НА СРЕДА ЗА ДОСТЪП
ДО ОБЕКТИТЕ ОТ СОФИЙСКАТА „МАЛА СВЕТА ГОРА”
С ПИЛОТЕН ДЕТАЙЛ ОТ СЕВЕРНИТЕ ТЕРИТОРИИ**

Настоящото техническо задание е разработено на основание възлагателно писмо № от зам. Кмета на СО М.Бояджийска.

1. ОСНОВНА ЦЕЛ

ЗАДАНИЕТО ИМА ЗА ЦЕЛ СЪЗДАВАНЕ НА ПРОГРАМА за подобряване на достъпността до манастири, църкви и други свързани с православната традиция обекти от Софийска „Мала Света гора” и благоустрояване на средата около тях.

ОБЕКТ на тази програма са **пространствените мерки**. Свързаните с темата празници от православния календар и други културни, спортно-развлекателни и туристически мероприятия се третират само в аспекта на необходимостта от осигуряване на подходяща инфраструктура, при оптимално използване на наличния ресурс от общинска земя.

ОБХВАТ НА НАСТОЯЩАТА РАЗРАБОТКА

Заданието за програмата дефинира **модел, типология на елементите за изграждане на средата и подход за работа** в обхвата на цялата територия на Столична община, като по-голям акцент се поставя върху околградския район на София – малките населени места и землищата им. Територията на СО за нуждите на програмата се разделя на пет макроструктурни части – Северна (Старопланинска), Източна, Южна (Витошка), Западна и Централна (компактен град София).

За тестване на модела е изработен **пилотен детайл** - програма за *централната част от северните територии*, периферни на гр. София, включващ землищата на селата Войнеговци, Кубратово, Локорско, Негован, Подгумер, Световрачене, Чепинци, Кътина и на гр.Нови Искър от район Нови Искър, както и Кремиковци, Сеславци и гр.Бухово от район Кремиковци. Пилотният детайл е приложение към Заданието.

2. СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Специфична цел 1: Програмата следва да предложи основни мерки за осигуряване на *благоустроени маршрути за достъп и среди за обектите* от Софийската „Мала Света гора”.

Специфична цел 2: Програмата трябва да бъде *отворена система, определяща приоритети, координираща и даваща възможност за изпълняване на различни видове работи поетапно и едновременно на различни места*, изяснени като основни и допълващи. Сред основните са

пътната инфраструктура и информационното оборудване, които изискват най-активна роля на общината. Сред допълващите са елементите на средата, които предполагат партньорско участие.

Специфична цел 3: Необходимо е да бъде защитен публичният интерес и същевременно да се постигне оптимален баланс, като общината е инициатор и координатор на отделните проекти, произтичащи от програмата, и предоставя необходимото административно съдействие на частните партньори. В условията на пазарно стопанство и силно редуцирани общински бюджети възможност за финансиране и изграждане на благоустроена среда за достъп до обектите от Софийската „Мала Света гора“ ще се търси в съвместни действия на публични партньори (общината, държавата), Българската православна църква, обществени организации и други частни партньори.

Специфична цел 4: Програмата следва да предложи *оптимално и координирано решение на транспортните проблеми*, в т.ч. паркиране, спирки на МОПТ и маршрути с безконфликтно пресичане на главни улици и пътища и подходящо пространство за придвижване на пешеходци, велосипедисти и инвалиди, както в населените места, така и извън тях, *при отчитане на необходимостта от уединение и спокойствие за поклонниците*.

Специфична цел 5: Програмата следва да постигне *максимален социално-икономически ефект* чрез подпомагане *развитието на туризма*. Създаването на по-привлекателна урбанизирана и ландшафтна среда и условия за нови работни места в околградския район на София при това ще спомогне за приток на население от компактният град - една от целите, поставени с ОУП.

3. ОСНОВНИ ИЗИСКВАНИЯ

3.1. Собственост на терените: Предвижданията на програмата следва да бъдат изключително върху терени – общинска собственост. Парцеларни планове за транспортна инфраструктура могат да бъдат предвидени с програмата най-вече за пътища и улици от първостепенната мрежа по ОУП. Всички предложения, засягащи горски пътища – държавна собственост, се съгласуват предварително съгласно действащото законодателство. Засягането на църковни имоти може да се предвижда само за „меки“ мерки, без промяна на собствеността.

3.2. Програмата следва да даде възможност за относително самостоятелно реализиране на отделните части, при спазване на общи принципи и използване на набор от предварително одобрени фамилии от елементи – „запазена марка“, които да дават на посетителите усещане за единство, разпознаваемо във всички части на Софийската „Мала Света

гора”, разположени на територията на Столична община. Предвидените пътища и открити публични пространства следва да се впишат хармонично в съществуващите природна и застроена среда.

- 3.3.** Устройственият статут по ЗУТ на самите манастири и църкви да се изясни в хода на разработката, с помощта на църковните настоятелства. Да се състави списък на обектите, за които няма наличен ПУП (ПЗ) и трябва да се изготви и процедира такъв. Това ще даде база за издаване на строителни разрешения, когато е необходимо – за ремонтно-възстановителни и благоустройствени мероприятия.
- 3.4.** Като приоритетни следва да се изведат необходимите мерки за благоустрояване около обектите, които имат статут на паметници на културно-историческото наследство и тези, които привличат най-голям брой посетители.
- 3.5.** Предложените мерки се подреждат в текста и таблиците по земища на населените места

4. ТИПОЛОГИЯ НА ЕЛЕМЕНТИТЕ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА СРЕДАТА

4.1. Транспортни връзки:

- 4.1.1.** Автомобилен път (с отводняване, озеленяване и осветление)
- 4.1.2.** Пешеходна алея
- 4.1.3.** Велоалея
- 4.1.4.** Конна алея
- 4.1.5.** Комбинирана алея
- 4.1.6.** Екопътека
- 4.1.7.** Пешеходен мост (пасарела)
- 4.1.8.** Пешеходен подлез
- 4.1.9.** Паркинг

4.2. Площни обекти

- 4.2.1.** Място за събор до 200 посетители
- 4.2.2.** Място за събиране до 50 посетители

4.2.3. Място за събиране до 10 - 15 посетители

4.2.4. Изгледна площадка

4.3. Сградни обекти – информационен център

Пунктови обекти – преместваеми обекти по чл. 56, 57 от ЗУТ и чл. 81 ал. 4 т.5 от закона за горите:

4.3.1. Информационни

- Информационен пункт - павильон
- Информационно табло
- Указателна табела
- Маркировка

4.3.2. Утилитарни елементи

- Пейка
- Маса
- Пергола
- Чешма
- Контейнер за отпадъци
- Тоалетна
- Навес
- Беседка
- Заслон
- Огнище
- Оградни елементи
- Спортно-развлекателни съоръжения
- Стоянка за велосипеди
- Велогардероб

4.3.3. Декоративни елементи

4.4. Осветление

Местата за празненства до 50 души следва да бъдат оборудвани с минимум една чешма и една клетка тоалетна. Местата за събори до 200 души следва да бъдат оборудвани с минимум три чешми и три тоалетни клетки, едната от които – за инвалиди.

Да се предложат подходящи пешеходни алеи за оборудване с оглед движение на инвалидни колички и незрящи хора.

ТЕХНИЧЕСКИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРОГРАМАТА (за всяка от структурните части)

4.5. ТЕКСТОВА ЧАСТ – обяснителна записка

4.6. ГРАФИЧНИ МАТЕРИАЛИ

4.6.1. Схема в М1:25 000, маркираща:

- функционалните връзки,
- предвидените обекти и приоритетите

4.6.2. Схема на елементите на информационното обслужване и маркировка

- Главен информационен център (сграда)
- Информационни пунктове (в читалищата или кметствата, при големите паркинги и пр.)

- Информационни табла
- Информационни табели
- Стълбчета с маркировка

4.6.3. Етапна схема - мерки и обекти за проектиране и реализация до 2020г.

4.7. ИНДИКАТИВНИ ТАБЛИЦИ към етапната схема – по приложен образец.

4.8. ПРИЛОЖЕНИЯ – кратка анотация на обектите от съответната част на Софийската „Мала Света гора”, илюстративни материали и др.

5. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ПРОЕКТАНТСКИТЕ ЕКИПИ

5.1. Ръководител – архитект-урбанист

5.2. Членове - архитект, транспортен инженер, богослов, урбанист, икономист; консултанти - Ел и ВиК

6. ИЗХОДНИ МАТЕРИАЛИ И ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ЗАДАНИЕТО – компакт диск с:

- топографна основа
- извадка от ОУП в обхвата на разработката с отложени паметниците на културата и храмовете без статут на паметници
- списък на паметниците на културата
- формат на индикативни таблици
- копие от пилотен проект за централната част на северните територии на СО

ПРОГРАМА

за създаване на достъпна среда за обектите от **западния дял** на Софийската мала Света гора” с цел развитие на туризма в обхвата на землищата на Балша, Доброславци, Житен, Мрамор, Мирояне, Требич, Илиянци, Волюяк, Филиповци, Иваняне, Клисуре, Михайлово, Градоман и Банкя

ПРОГРАМА

за създаване на достъпна среда за обектите от **източния дял** на Софийската мала Света гора” с цел развитие на туризма в обхвата на землищата на Желява, Яна, Ботунец, Челопечене, Горни Богров, Долни Богров, Казичене, Кривина, Бусманци

ПРОГРАМА

за създаване на достъпна среда за обектите от **южния дял** на Софийската мала Света гора” с цел развитие на туризма в обхвата на землищата на Горни Лозен, Долни Лозен, Герман, Панчарево, Кокаляне, Бистрица, Железница, Плана, Симеоново, Драгалевци, Бояна, Княжево, Владая

ПРОГРАМА

за създаване на достъпна среда за обектите от **централния дял** на Софийската мала Света гора” с цел развитие на туризма в обхвата на град София

**СТОЛИЧНА ОБЩИНА
ОП „СОФПРОЕКТ - ОГП”**

ПИЛОТЕН ДЕТАЙЛ ОТ СЕВЕРНИТЕ ТЕРИТОРИИ

КЪМ

**ПРОГРАМА НА СО ЗА СЪЗДАВАНЕ НА СРЕДА ЗА ДОСТЪП
ДО ОБЕКТИТЕ ОТ СОФИЙСКАТА „МАЛА СВЕТА ГОРА”**

ОБЯСНИТЕЛНА ЗАПИСКА

Основните стожери в Тематичния културно-исторически парк „Софийска Света гора”, са разпръснатите в полите на планината и в полето манастири и места – оброчища от православната християнска традиция. Като равностойно активни и допълващи ги, към тях са добавени множеството селищни и гробищни храмове, повечето от които са със статут на недвижимо културно наследство.

Основните обекти в Програмата на СО за създаване на среда за достъп изграждат гръбнака на единна специализирана среда за културен, поклонически и здравословен туризъм „Софийска Света гора” - пръстеновидна пространствена взаимовръзка между духовно свързаните монашески обители и селищни храмове в околградския район и периферията на София. Обектите от Софийската мала Света гора, намиращи се днес в чертите на компактния град, имат вече друга, собствена специфика.

Изграждането на маршрутите в обхвата на пилотния детайл от тематичния парк Софийска Света гора в северните територии се разглежда и в аспекта на обвързване с тематично близки туристически и др. спортно-развлекателни маршрути в околността предвид търсене на по-рационално и по-устойчиво развитие на територията.

За прегледност и отграничаване на задачите за изпълнение в Програмата, обектите от пръстеновидния маршрут са разделени типологично на линейни връзки (транспортно комуникационни – автомобилни, велосипедни, пешеходни и др.) и площни обекти (предназначени за места за отдих по протежение на маршрута и/или за места за споменателни чествания на свързани събития).

Линейни обекти: транспорт, пешеходно и велопродвижване

Всички трасета на улици, пътища и алеи (пътеки), разглеждани в индикативната таблица, съществуват и имат статут на такива по силата на ПУПове или планове за земеразделяне. Немалка част от тях са с недостатъчна ширина и би трябвало да се разширят на база действащ или нов ПУП (парцеларен план или план за регулация), в съответствие с определения клас по ОУП, за да отговорят на необходимостите.

Повечето пътища северно от СОП се нуждаят поне от рехабилитация. Пълна **проектна готовност**, в т.ч. с парцеларни планове и технически проекти, има за няколко от автомобилните пътища в разглежданата територия - за участъците:

- **гр.Нови Искър – с. Кубратово,**
- **гр.Нови Искър (кв.Гниляне) – с. Подгумер,**
- **с. Подгумер – с. Войняговци,**
- **с. Войняговци – с. Локорско.**

Проектната документация е налична в архива на „Софинвест” ЕООД. Макар да са разработени с по-тесен профил на пътното платно спрямо класа по ОУП и да не дават възможност за обособяване и безконфликтно провеждане на велосъездване, тези проекти могат да бъдат използвани. След преработването им за привеждане към техническите параметри за IV клас съгласно действащата класификация и след актуализиране на данните за собствеността в парцеларните планове те могат да бъдат заложи за финансиране и изграждане в съвсем кратки срокове.

Северно от населените места, в планинската част, съществуващите пътища са почти само черни, без настилка, в лошо състояние и трудно проходими в дъждовно време. Общинските земеделски пътища в полската част на територията могат да се използват за предложените пешеходни и веломаршрути върху утъпкано земно легло без специална настилка или само насипани с трошен камък. Специфичен проблем възниква с един от много посещаваните обекти - манастира Св. Мина, чийто основен достъп към момента е откъм ПСОВ Кубратово. Предложеният алтернативен маршрут откъм Чепинско шосе ще се нуждае от подробно проучване в М 1:1000, във връзка с възложения от ДАГ СО нов ПРЗ на м. Чепинско шосе и техническия инвестиционен проект за Северна скоростна тангента.

По-голямата част от пътищата са общинска собственост във вида, в който съществуват физически. В планината, в горската част северно от селищата, пътищата към манастирите и между тях са главно държавна частна собственост. С предложението проект те са предвидени за пешеходно движение и планинско колоездене, като само по изключение ще служат и за автомобилен достъп. Тяхната ширина и геометрия не се предлагат за промяна, а настилането им би могло да бъде само с трошен камък, след обработка на земното легло. Все пак се първоетапно следва да бъдат обработени най-вече преките подходи към манастирите, така че да могат да се ползват поне от коли със специален режим на движение.

Необходимо е с новите парцеларни планове за автомобилни пътища, обслужващи посетителите на обектите от Софийската Света гора да се предвижда по-широк габарит с провеждане на веломаршрути и поне едностранно озеленяване с едроразмерна дървесна растителност.

Площни обекти

Място за събор – 100 до 200 посетители

Местата са предвидени за едновременно събиране на 100-200 души във връзка със съответния храм празник и/или за големите християнски празници. Те са разположени главно в непосредствена близост до манастирите и при селищните храмове. По чл. 81 ал. 4 т.5 от закона за горите не се счита за строителство изграждането на архитектурни елементи за обслужване на отдиха и туризма в горите и земите от горския фонд.

При манастирите извън селищата местата за събор предполагат изграждане и организация на места за паркиране на поклонниците, пътуващи с личен автомобил и алеи за придвижващите се пеша.

Необходимо е след уточняване с местните представители на общината и БПЦ да се одобрят схеми за обособяването на места за временно разполагане на търговски сергии, места за продажба на храни и напитки, места за сядане – маси, пейки, пейка-пергола или беседка и места за пикник (в случай на носене на собствено приготвена храна). Разчита се, че за приготвяне на традиционния за големите празници курбан са изградени специални огнища в имота на съответния манастир.

Обектите-паметници на културата от софийската Света гора следва да имат художествено осветление (ангажимент основно на манастирската управа или на църковното настоятелство), а местата и трасетата към тях следва да бъдат с оборудвани с улично осветление (ангажимент на Общината).

Инфраструктурното оборудване на местата за събор следва да разполага с чешма с течаща питейна вода. При планиране на събитие следва да се осигури мобилно оборудване от три тоалетни клетки, едната от които – за инвалиди.

Приоритетността и етапността за изграждането на местата за събор се определят от текущото състояние на съответния манастир или селищен храм:

- Най-обживян от поклонници и странични посетители към момента са Кремиковският манастири „Св. Вмчк Георги Победоносец” и Обрадовският манастир „Св. Вмчк Мина”.
- Постоянно обитаване има при Чепинския манастир „Св. Три светители”, Буховския манастир „Св. Архангел Михаил” и Курилския манастир „Св. Йоан Рилски чудотворец”.

- Буховският манастир „Св. Мария Магдалена“ е отворен за посещение през светлата част на деня;
- Сеславският манастир „Св. Николай чудотворец“ и Подгумерският манастир „Св. Димитър Солунски чудотворец“ са в окаяно състояние, с необходимост от прилагане на аварийни консервационно-реставрационни мерки.

Място за събиране на 40-50 души

Местата са предвидени за едновременно събиране на ограничен брой души на оброчни места край селищата в територията, във връзка със съответния празник на оброка. Те пожелателно следва да бъдат оборудвани с чешма и една тоалетна клетка. Оборудването им включва още огнище, маса с пейки, места за пикник, елементи от информационното обезпечаване на обиколния маршрут.

Места за отдих за 10-15 души

Местата за отдих са разположени по протежение на пешеходните трасета, през 1-1.5 км (15-20 мин движение пеша). Предвидено е да са оборудвани с места за сядане – маси, пейки, пейка-пергола или беседка, според конкретната даденост на терена и имота. Местата за отдих са естествени приемници на елементи от информационното обезпечаване на обиколния маршрут.

Информационно обезпечаване на територията

С проекта се предлага създаване на един **главен културно-информационен център** за тази част от Софийската мала Света гора, който да се разположи в непосредствена близост до Кремиковския манастир „Св. вмчк Георги Победоносец“. Основанията за предложението са: статутът на национален паметник на манастира и манастирската черква „Св. Георги“, статутът на паметник от местно значение на манастирската черква „Покров Богородичен“, високата посещаемост на манастира от поклонници и туристи през цялата година. От значение е и фактът, че съгласно плана за земеразделяне имотът, върху който е манастирът, е държавна публична собственост. Центърът е предложен за изграждане върху (част от?) имот № 953 по КВС, който е държавна публична собственост, за стопанисване от „Учебна база за квалификация и преквалификация кв.Кремиковци“. Имот 953 е с много добра транспортна достъпност и в него би могло да се устроят допълнителни

паркоместа. В момента е застроен с голяма едноетажна саморазрушаваща се сграда, която евентуално би могла да бъде реконструирана и ползвана за предлагания Център.

Информационните пунктове могат да се разполагат в съществуващи сгради – общинска собственост, като читалища, кметства и пр, могат да бъдат устроени по съвместяване в съществуващи магазини, сладкарници или книжарници, или да са в преместваеми обекти – тип павильони.

Би било целесъобразно да се организира конкурс за фамилия от елементи – информационни табла, табели, указателни знаци и маркировъчни стълбчета – разпознаваема „запазена марка“ за целия пръстеновиден маршрут. Разполагането на основните елементи на информационното обслужване е дадено в самостоятелна схема, от която могат да се изведат количествени показатели.

Информационното обезпечаване с табла, знаци и пр. е относително самостоятелна система. То изисква най-кратка подготовка и може да стартира изпреварващо спрямо други мерки в Програмата, тъй като не е необходимо процедиране на ПУП, а само схема съгласно Наредбата за разполагане на рекламни-информационни елементи на територията на СО.

За отбелязване е, че в цялата СО информационното сигниране с табелки на улици, номера, обекти от публичен интерес, е в твърде лошо състояние. Вероятно е целесъобразно успоредно да се проведе кампания по поставяне и на този вид табели във всички населени места, обект на Програмата.

Приложения:

1. Таблици с транспортните обекти по програмата по землища
2. Таблици с площните и пунктови обекти по програмата по землища
3. Схеми с обектите в М 1:20 000 по землища
4. Анотация на манастирите и черквите в обхвата на пилотния детайл
5. Таблица със статута на културни паметници на християнските обекти
6. Таблица със статута на други паметници на културата в територията

**СТОЛИЧНА ОБЩИНА
ОП „СОФПРОЕКТ - ОГП”**

ПИЛОТЕН ДЕТАЙЛ ОТ СЕВЕРНИТЕ ТЕРИТОРИИ

КЪМ

**ТЕХНИЧЕСКО ЗАДАНИЕ
ЗА ПРОГРАМА НА СО ЗА СЪЗДАВАНЕ НА СРЕДА ЗА ДОСТЪП
ДО ОБЕКТИТЕ ОТ СОФИЙСКАТА „МАЛА СВЕТА ГОРА”**

ПРИЛОЖЕНИЕ - КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ОБЕКТИТЕ

БУХОВСКИ МАНАСТИР „СВ. АРХАНГЕЛ МИХАИЛ”

Местоположение:

Манастирът се намира на 3 км на североизток от гр. Бухово, в закътано място на една от южните гънки на Западна Стара планина.

Исторически сведения:

Буховският манастир "Св. Архангел Михаил" е основан през 16в., като по-късно е бил ограбен и опожарен от кърджалийски орди. Възобновяван е през 1855 и през 1882г.

Любопитен момент от неговата история е краткият престой на княз Александър Батенберг през 1886г., когато той е детрониран и е отведен в манастира, където пренощува две нощи.

Актуално състояние

Манастирът представлява комплекс от еднокорабна, едноапсидна, с притвор черква, жилищни и стопански сгради.

Вниманието привлича чудотворната икона на прсв.Богородица - Достойно Ест, копие на именитата икона от Атонската Света гора. Същата присъства на гореописаните празници, като ѝ се отдава специална чест.

Жилищните и стопанските сгради се нуждаят от основен ремонт

Статут като недвижимо културно наследство

Паметник на културата от 1985 г.

Благоустройство:

В манастира се прави редовно служба на 08.ноември - Архангеловден, с вечерня на предната вечер, водосвет и курбан след сутрешна литургия.

В двора на манастира е изграден навес с маси и пейки. Необходимо е допълнително благоустройство за изграждане на огнище. Липсват изградени санитарни възли.

Транспорт:

До манастира понастоящем е възможно да се отиде с високопроходна кола - пътят е черен, осеян с ровини.

Контакти:

Обгрижващият манастира отец Георги Спасов служи и в столичната черква "св.Петка Самарджийска" (в подлеза на ЦУМ). Телефонът за контакт там е 9807899.

Околни забележителности и свързани маршрути

Популярен туристически маршрут от София е през Ботевград – с. Врачеш - Врачешки манастир „Св. 40 мъченици“ с аязмо - връх Мургаш (с хижа) – гр. Бухово (с отбивка до манастира „Св. Архангел Михаил“) - София. Маршрутът е преодолим за един ден, но позволява да бъде разделен в два дни с възможно преспиване в хижа „Мургаш“.

БУХОВСКИ Манастир „Св. Мария Магдалена”

Местоположение:

Буховският манастир е разположен в склоновете на Мургаш планина (част от Западна Стара планина), на 3 км от гр. Бухово и на 18 км източно от София.

Исторически сведения:

Манастир „Св. Мария Магдалина” е построен от св. царе Константин и Елена още през 325г. Турците са го разрушавали, като последния път във величествения храм /25м. х 40м./ са били изгорени над 300 души християни - мъченици. Сегашният параклис е построен на същото място през 1881г. За тези мъченици и за новомъченицата баба Стана има сведения в книгата на Схиигумения Валентина от Калоферския манастир "Български свещеномъченици от най-ново време - 2 том.

Актуално състояние

Понастоящем в Буховския манастир не пребивават монаси или монахини, а църквата е заключена и се отваря само на големи християнски празници. Въпреки това комплексът е поддържан, макар повечето сгради да са много стари и да се нуждаят от ремонт. Църквата е еднокорабна, едноапсидна, с притвор. Освен нея в манастира има стара дървена камбанария и относително поддържани жилищна и стопански сгради.

Статут като недвижимо културно наследство

Паметник на културата

Благоустройство:

В двора има също така кладенец, чешма, и навес с маси и пейки, което го прави подходящо място за пикник.

Транспорт:

За Буховския манастир се завива вляво малко след като се влезе в самото Бухово и се кара по лош асфалтов път, който води до манастира.

Стига се и така - с автобус № 90, който тръгва от кв. Малашевци, минава по Ботевградското шосе. На него може да се прекачите спирката на ТМ 22

„Витиня” при Слатинска река (третата поред след подлеза на Подуяне). С автобус 90 (може и с автобус 117, тръгващ от последната спирка на ТМ 22, но заобикалящ през Кремиковци и Сеславци). По който и да изберете начин се стига до последната спирка в Бухово. Оттам маршрутът не е тежък, а и може да попитате някой местен човек да ви упъти. Пресичате отляво реката по мостчето и се връщате надолу към 500м, където се намира чешма с няколко чучура и бетонени корита, с течаща топличка изворна вода. От нея тръгвате по улицата в дясно, и след като излезете по нея от града, преминавате покрай разрушените сгради на бившето ТКЗС (кравешки обори) и на хълма срещу вас ще видите манастирчето.

Контакти:

Обгрижващият манастира отец Георги Спасов служи и в столичната черква "св.Петка Самарджийска" (в подлеза на ЦУМ). Телефонът за контакт там е 9807899.

Околни забележителности и свързани маршрути

КРЕМИКОВСКИ МОНАСТИР „СВ. ВМЧК ГЕОРГИ ПОБЕДОНОСЕЦ”

Местоположение:

Кремиковски манастир е разположен в южните части на Стара планина на около 3 км. от столичният кв. "Кремиковци", в местността "Градището". Изграден е върху скалиста тераса, от която се открива хубава гледка към обширното Софийско поле и столицата.

Исторически сведения:

Смята се, че Кремиковския манастир е основан още по време на царуването на Иван Александър (1331 - 1371), но сигурни сведения за съществуването му има от края на 15в. През 1382г., когато османските нашественици завладяват София, манастирът е напълно разрушен. Първото конкретно сведение за Кремиковския манастир датира от 1493 година, когато по времето на софийския митрополит Калевит, местния велможа Радивой възобновил порутената църква "Св. Георги" и я изписал в памет на децата си Тодор и Драгана, които са починали вероятно по време на голямата чумна епидемия от 1492г. През 1503г. при земетресение покривът на храма е разрушен и е направен нов, а с друг ктиторски надпис от 1611г. се съобщава за ново обновяване на църквата.

По време на османското робство Кремиковския манастир е важен книжовен и културен център за населението от Софийско и там са се преписвали много богослужебни книги. След мъченическата смърт на св. Георги Софийски част от мощите му били пренесени в манастира.

Както повечето български манастири и Кремиковския манастир е служил за убежище на четници през епохата на османското владичество. Тук се е укривал няколко дни вторият знаменосец на Ботевата чета – Димитър Стефанов – Казака, чийто гроб е със статуетка на исторически паметник на културата.

След Освобождението в Кремиковския манастир манастира се заселват двадесетина монахини бежанки от Малешевско, които допринасят за оживлението и популярността на манастира. През 1897г. Иван Вазов посещава манастира и пише един прекрасен пътепис за него. През 1901г. започва изграждането на новата голяма църква "Покров на Пресвета Богородица", която е завършена през 1907г. По това време до западната стена на магерницата е построена сграда за монахините. Другите жилищни сгради са строени през тридесетте години на 20 век.

До средата на 50-те години на 20в. Кремиковският манастир е женски, като до тогава в манастира живеят 32 монахини, занимаващи се със отглеждане на животни и земеделие. След това в сградите на манастира били настанени военни, а монахините били изпратени по други манастири. Осемнайсет години военните били тук. Замазани са с вар много от стенописите, част от сградите са унищожени от пожар, от библиотеката няма и следа. През 60-те години на 20в., военните си отиват и в манастира се връщат част от монахините. Една от тях била Иустина, която почти 60 години живеела и се грижила за манастира.

В наши дни Кремиковският манастир е събуден за нов живот и реставрацията на стенописите в малката църква са започнали през 1980г. и с малки прекъсвания продължават до 2003 година. На мястото на старата изгоряла магерница е построена нова с течаща вода и голямо зидано огнище. През 1994г. пред манастира е изградена чешма, а в двора му са монтирани дървени маси и пейки. Изработена е стабилна дървена врата, измазани са стените на старата сграда за монахините и на основната голяма сграда. От 25 години за делата на манастира се грижи сестра Хеония. Двете църкви се поддържат много добре, а през лятото целият двор е потънал в цветя и зеленина.

Актуално състояние

В днешно време Кремиковският девически манастир е постоянно действащ и се състои основно от две жилищни сгради и две църкви. Най-старата сграда тук е църквата "Св. Георги" датираща от края на 15в. и обновявана на два пъти (през 1503 и 1611 г). Тя е от широко разпространените по българските земи през 13-14в., еднокорабни, едноапсидни култови постройки, покрити с полуцилиндричен свод. На мястото на сегашния притвор е имало друг, вероятно със същата дължина. Няколко години след обновлението, навярно при земетръс, старият притвор бил повреден и преизграден в сегашния му вид.

Стенописите в старата църква са направени веднага след построяването и са тясно свързани с традициите на църковната живопис от българското средновековие. Разлики в стила и похватите показват, че фреските в предверието и тези в самата църква са правени от различни зографи и по различно време. Повечето са на тъмен фон, върху който ярко изпъкват фигурите на светците.

През 18в., към църквата е бил пристроен и изписан екзонартекс, като спомен от него е останала само сцена от "Страшният съд". Сред стенописите в предверието правени през 15в. се отличават изображенията на ктитора Радивой и семейството му в момента в който поднасят църквата в дар на софийския митрополит Калевит и патрона Свети Георги Победоносец. По това време са изографисани северната, южната и западната стена на притвора.

Сред фреските изпъкват образите на св. архангел Михаил, Свети Свети Константин и Елена, светците-воини св. Прокопий, св. Теодор Стратилат и моменти от живота на Св. Богородица и на Свети Георги.

Втората църква в Кремиковския манастир "Покров Богородичен" е строена в периода 1901-1907г. Тя представлява внушителен храм с красиви дърворезби и чудотворна икона на "Св. Богородица".

Една от реликвите в Кремиковския манастир е евангелие от 1497г. написани по поръчка на софийския митрополит Калевит. То е изписано с едър шрифт, красиви винетки и главни букви и съдържа 307 листа. Интерес представляват и един триптих от 16в. и дървен иконостас от 17в. Всички тези реликви се съхраняват в новата църква.

Жилищните и стопанските сгради в Кремиковския манастир датират от 18-19в. и са изцяло реставрирани през последните години.

Кремиковският манастир разполага и с достопочтени икони. Най-старата от тях е "Христос Вседържител", която датира от 15в. Друга икона е тази с образа на патрона на манастира Св. Георги от 1667г. и още няколко икони от 18 и 19в.

Статут като недвижимо културно наследство

Манастирът е групов паметник на културата от национално значение, ЕПК от национално значение е църквата „Св. Георги“, а църквата „Покров Богородичен“ е ЕПК с местно значение.

Благоустройство:

В двора са поставени маси и пейки, от които се открива чудесна панорама към града и могат да се ползват от посетителите за място за храна. Близостта до града прави Кремиковския манастир подходяща дестинация за столичани за едnodневна разходка.

Транспорт:

До Кремиковския манастир се стига лесно от София през кв. Кремиковци. Табели липсват, но куполът на новата църква се забелязва от няколко километра.

Контакти:

Околни забележителности и свързани маршрути

КУРИЛСКИ МАНАСТИР „СВ. ЙОАН РИЛСКИ”

Местоположение:

Курилският манастир е разположен на брега на р. Искър на километър североизточно от кв. Курило на гр. Нови Искър и на 12 км от София.

Исторически сведения:

На мястото на днешния Курилски манастир е имало манастир още през 1-то българско царство, но в началото на османското робство е разрушен. През 1593г. манастира е възстановен със средствата на жителите от околните села – Кумарица, Доброславци и Требич. Тогава е построена и сегашната църква, изписан през 1596г. от известния живописец Пимен Зографски.

В началото на 20в. в Курилският девически манастир е в разцвета си и бил обитаван 45 монахини. По това време тук е действала печатница, в която се е печатала християнска литература.

Актуално състояние

В днешно време в Курилския манастир няма монаси, но е действащ. В сегашния си вид манастира е възстановен през 1593г. От тогава датира манастирската църква, която представлява еднокорабна, едноапсидна сграда с два притвора. През 1596г. манастирския храм е изписан от известния живописец Пимен Зографски, като от тогава са оцелели само няколко образа на светци и отделни сцени. Сравнително добре е запазена сцената "Успение Богородично", а от светците в цъл ръст се различават образите на св. Панталеймон и св. св. Константин и Елена.

През 1816г. църквата в Курилския манастир е отново изписана по времето на игумен Викентий. За разлика от художествените качества на първата живопис, тази се характеризира с занаятчийски похват и несръчност. През 1830г. към църквата се пристроява вътрешно предверие, където е изписан образа на патрона – Св. Иван Рилски. Българския светец е включен към композицията Моление (Дейсис), редом с Исус Христос, Богородица и Йоан Кръстител. В изграденото през 1849г. външно предверие, интерес представляват сцените - "Изгонването от Рая" и "Възнесение на пророк Илия".

В Курилския манастир се съхранявали и някои ценни реликви, като едно евангелие писано от отец Матей и печатано във Влашко през 16в. и един каменен свещник със старобългарски надписи от 1497г.(и двете сега са в Църковния историко-археологически музей в София).

Статут като недвижимо културно наследство

Манастирската църква „Св. Йоан Рилски чудотворец“ и „Св. Йоан Кръстител“ е обявена за художествен паметник на културата.

Благоустройство:

Достъпът до манастира е през двора на Психиатричната клиника.

Транспорт:

До Курилския манастир се стига с автомобил по пътя от София към гр. Нови Искър. Спира се на паркинга пред Психиатричната клиника.

Контакти:

Околни забележителности и свързани маршрути

В близост до Курилския манастир могат да се видят руини от средновековната крепост "Белигра".

ОБРАДОВСКИ Манастир „Св. Мина”

Местоположение:

Обрадовски манастир е построен е на брега на Владайска река, североизточно от бившото село Обрадовци, сега квартал на София.

Исторически сведения:

Според легендите Обрадовският манастир "Св. Мина" е основан през късно-римската епоха. През 11в. на това място е имало голям манастирски комплекс с 40 параклиса, множество манастирски сгради и духовно училище, както и метох на Света гора,

През Средновековието манастира е част от Софийската Мала Света Гора – пръстен от манастири около днешната ни столица. Кръстоносните походи и османските нашествия постепенно заличават напълно следите на Светата обител, но споменът за манастира на името на светеца-воин Мина остава в легендите. При прокопаването за корекция на коритото на река Владайска са открити основи на сгради, а по-късно реката дълго време е носила керемиди, камъни и тухли.

През 1927г. селяни случайно се натъкват на останки от древния манастир и в периода 1942 — 1945г. Обрадовската обител е възстановена в сегашния си вид. Тогава е издигната днешната манастирска църква, а малко по-късно са построени няколко параклиса. В един от тях посветен на св. св. Козма и Дамян е вградено аязмо със светена вода. Построена е и сграда за подслон на поклонниците, която просъществувала до 1969г., като днес на нейното място са издигнати две други нови жилищни постройки.

Актуално състояние

Понастоящем Обрадовският девически манастир е действащ. Днешния манастир е изграден в периода 1942 - 1945г. Тогава са издигнати църквата, жилищна сграда и няколко параклиса. Иконите църковния олтар са изрисувани от проф. Георги Богданов, а самият олтар е резбован от двамата софийски майстори Мирчо Радулов и Коста Диноев. Всички предмети от интериора на храма – съдове, полилеи, икони, килими и др. са дарени от посетители. В преджерието на църквата може да се види и иконата на св. Мина, за която се смята, че е чудотворна. През 1957г. е построен параклиса св. св. Козма и Дамян и в олтара му е вградено аязмо. В момента параклиса се ползва като зимна черква.

Богослужения

Всяка година на 11 ноември в Обрадовския манастир се чества празник посветен на Свети великомъченик Мина. Свети Мина е бил египтянин, служил в римската войска по времето на императорите Диоклетиан и Максимилиан. Той загинал мъченически за християнската вяра, защото отказал да принесе жертва на езическите идоли.

Статут като недвижимо културно наследство

Благоустройство:

В границите на имота на манастира е устроено подворие за гости, отделено от основните манастирски сгради и двор. Изграден е навес с пейки и маси за поклониците.

Транспорт:

До Обрадовския манастир се стига като първо се достигне до квартал Бенковски и след излизането на квартала се тръгне към Околовръстното шосе. Преди да се стигне до Околовръстното има табела, която указва пътя към манастира.

Контакти:

Телефон за връзка: 02 – 9366999.

Околни забележителности и свързани маршрути

ПОДГУМЕРСКИ МАНАСТИР „СВ. ДИМИТЪР СОЛУНСКИ”

Местоположение:

Подгумерският манастир е разположен в южното подножие на Софийска планина от Западна Стара планина, близо до с. Подгумер, на 7 км източно от гр. Нови Искър и на 10-на километра северно от София.

Исторически сведения:

Подгумерският манастир "Св. Димитър" е основан през 13в. и е бил част от Витошката Мала Света Гора. При турското нашествие в края на 14в. манастира е разрушен, но 1597г. е възобновен, както разбираме от надпис над вратата на манастирската църква. В периода 16 - 18в. Подгумерският манастир е бил едно от книжовните огнища в Софийско и е разполагал с богата библиотека, съдържаща екземпляр от първото издание на Софрониевия "Неделник", отпечатано в Рим през 1806г. и книга за всичките празници за дванадесетте месеца на годината (Миней).

Впоследствие Подгумерската обител е разрушавана неколkokратно, за да възкръсне за пореден път през 1848г., благодарение на жителите от околните села - Курило, Гниляне, Кумарица, Желява и др.

Актуално състояние

Понастоящем Подгумерският манастир не е действащ. Най-интересната сграда в комплекса е църквата, която датира от 16в. Тя е малка, еднокорабна и едноабсидна постройка с голям притвор и без купол. Стенописите в храма са дело на популярния зограф Пимен Софийски, изографисал повече от петнадесет църкви и манастири в България.

Статут като недвижимо културно наследство

Благоустройство:

Транспорт:

Отбивката за Подгумерския манастир е на околовръстното, за село Подгумер.

Контакти:

Околни забележителности и свързани маршрути

СЕСЛАВСКИ Манастир „СВ. НИКОЛАЙ МИРИКЛИЙСКИ”

Местоположение:

Сеславският манастир е разположен в близост до с. Сеславци, на около 20-на километра от София.

Исторически сведения:

Според предания боляринът Сеслав стои в основата на създаването на манастира в края на 16 в. - началото на 17в. Боляринът е владеел крепост недалеч от манастира, която по-късно е била разрушена. Основаването на манастира съвпада с период на просперитет на Османската империя, когато се дават известни свободи на местното християнско население и се разрешава строителството на някои манастири и църкви.

Манастирската църква е издигната и изписана в началото на 17в. По това време в манастира е функционирала книжовна и просветна школа.

В началото на 19в. Сеславската обител е опустошена от кърджалиите, но през 1832г. е възстановена от игумена Харитон.

През 50-те и 60-те години на 20в., когато се разработват мини "Бухово", на територията на манастира действа уранов рудник; достъпът до него е забранен и той потъва в безстопанственост и забрава.

Актуално състояние

Понастоящем Сеславския манастир е изоставен, като единствената запазена сграда е църквата. Тя датира от началото на 17в. и представлява еднокорабна, едноабсидна постройка с притвор, с обширно вътрешно пространство и богата стенописна украса. Открити са три живописни пласта, като най-добре е запазен този от 1618г., дело на именития български книжовник и художник Пимен Зографски. Изображенията представят сцени с библейски, евангелски и митичен характер и поучителни сюжети. В олтарната апсида са рисунките на Богородица с двама архангели, Божествената литургия и покланящи се на Христовата жертва. На южната и северната страна са разгърнати христологичните цикли - "Рождество Христово", "Възкресение" и "Слизане в ада". По-надолу се открояват образите на софийските мъченици - св. Георги Нови Софийски и св. Никола Нови Софийски, дело на самоковския художник

Коста Вальов от 19в. Цялата западна стена е заета от голяма композиция, представяща родословното дърво на Христос. В момента църквата е затворена за посетители и тече реставрация.

Жилищната сграда в Сеславския манастир е полуразрушена, но в едно от помещенията има фрагменти от стенописи и се предполага, че там се е помещавала трапезарията. Под жилищната сграда е запазено скривалище с дебели каменни стени, което в миналото е имало подземна връзка с близката крепост Калето.

Статут като недвижимо културно наследство

В близост до Сеславския манастир, могат да се видят останки от седновековната крепост "Калето".

Благоустройство:

Транспорт:

Транспорт от София - маршрутка 34 (паметника на Левски) и автобус 117 от автостанция Изток. Пътят към манастира започва от църквата в Сеславци - по асфалтиран път само нагоре - има зелена маркировка на маршрута. На църквата има бележка, че ключа се намира в кметството (тел. 994 21 28).

С автомобил се стига по асфалтов път, който започва от село Сеславци. От него се отбива за още около 1км по лош черен път нагоре в планината. Препоръчваме да питате хора от селото за правилния път, тъй като многото разклонения на черни пътища над селото и липсата на маркировка затрудняват намирането на манастира.

Контакти:

Околни забележителности и свързани маршрути

ЧЕПИНСКИ МОНАСТИР „СВ. ТРИ СВЕТИТЕЛИ”

Местоположение:

Чепинският манастир е разположен до тракийската надгробна могила, известна като "Голема могила", на около 2 км от софийското село Чепинци. Манастирът е в непосредствена близост до Околоръстното и е един от малкото манастири в България, които са издигнати в равнинна местност, а не в планина.

Исторически сведения:

Точната дата на основаването на Чепинския манастир, посветен на светите Три светители (Василий Велики, Григорий Богослов и Йоан Златоуст), не е известна, но според местните, той е съществувал още от Средновековието. Преданието разказва, че първите монаси са живели в землянки в могилата, а след разкопки на това място, е открита сводеста гробница, която е била използвана от монасите за постница.

През османското робство, Чепинският манастир неведнъж е давал подслон на хайдути, което е било причина за неговото често разрушаване от турците. След обира на турската хазна при Арабаконак и залавянето на Димитър Общи и по-късно на Васил Левски, през 1872г., много от манастирите около София са опожарени заради приютяването на революционни комитети. Чепинската обител е един от тях и от него не остава почти нищо, като оцеляват само каменните му основи и керемидите. При разрушаването на манастира той е обитаван от 24 монаси, някои от които са били изпратени на заточение в Диарбекир, а други успяват да достигнат до манастира "Седемте престола" в Стара планина. Един дървен кръст, забит от местни хора на мястото на манастира, дълго време напомня за неговото съществуване. След Освобождението през 1878г., един от монасите, Найденов Кентров, се завърнал от изгнание и заедно с трима свои съмишленици построил чешма с три чучура на мястото на манастира.

През 1906г., Чепинския манастир започва да се изгражда наново, на мястото на стария манастир и е посветен на светите Три Светители. Това става по настояване на една стара жена от Чепинци, на която според думите ѝ, често ѝ се явявали три ангела и нямало да я оставят на мира, докато не бъде построен манастир.

Актуално състояние

Понастоящем Чепинският девически манастир е действащ и освен главната църква, разполага и с два нови параклиса, Св. Петка и Св. Пророк Илия, стените на които са изцяло изрисувани, и нова жилищна постройка, построени през 1993г. Част от комплексът е и малка схлупена постройка от 1906г., известна като Шатовското църкве.

Статут като недвижимо културно наследство

Благоустройство:

Транспорт:

До Чепинския манастир се стига лесно, тъй като се намира точно на Околовръстното, близо до селата Челопечене и Чепинци.

Контакти:

Околни забележителности и свързани маршрути

Близо до Чепинския манастир се намира тракийската надгробна могила, известна като "Голема могила".

С. КЪТИНА И КЪТИНСКИ ПИРАМИДИ

Исторически сведения за църквата

Църквата „Възнесение Господне“ („Св. Спас“) в с. Кътина е построена през 1841 година. Ктиторски надпис сочи имената на братята Дреньо и Вълчо като дарители на средствата за построяването ѝ. Самото и издигане вероятно е направено върху останките на по-малък стар православен храм, чийто останки личат и днес около камбанарията на църквата.

Статут като недвижимо културно наследство

Художествен паметник на културата.

Оброчни кръстове:

Според православната традиция в краищата на с. Кътина са разположени оброчни родови каменни кръстове. Предназначението им е свързано с отбелязването на прояви на т. нар. "родова памет" - определени стари кътински родове на определени дни в годината правят своеобразен помен пред тези кръстове в знак на благодарност за Божията помощ при събитие, свързано със самите тях или предците им.

Описания на природната забележителност Кътински пирамиди:

Земни образувания в южното подножие на Софийска планина от Западна Стара планина. Разположени са основно на две места в землището на с. Кътина и са резултат на ерозия в делувиялните наслаги, свлечени от планината. По-известни са групите в долината на Големият дол. Четвъртата група (отдолу нагоре) е представлявала в миналото внушителна пясъчна композиция висока до 30 м. В последните десетилетия обаче са налице негативни процеси, които възпрепятстват ерозията. Изкуственото езерце в края на дола, както и естественото залесяване на района водят до намаляване както на размерите, така и на броя на пирамидите. Ако не се вземат решителни мерки, единствен спомен за тях ще бъдат снимките в старите пътеводители! Лесно достъпни са от с. Кътина

Транспорт:

Пътуването от София Кътина с масов транспорт е първо с трамвай до автостанцията в кв. Илиянци (последна спирка на ТМ 11 и 12) и оттам с автобус №27 до с. Кътина. Пътуването може да се осъществи и с маршрутката №18, тръгваща от жк Дружба 1.

Контакти:

Околни забележителности и свързани маршрути

Маршрут София – с. Кътина – ЗМ „Кътински пирамиди” – в. Брези връх – с. В. Тричков - София

Дължина 10.5 км; време 4-5 часа; средна сложност.